

PKK Terör Örgütü Tarihsel Süreç ve 28 Mart Diyarbakır Olayları Analizi*

İhsan BAL¹

Özet

Marxist ideolojiye sahip, etnik ayrımcı ve dini temaları kullanan PKK eylemlerinde pek çok çelişkiyi barındıran bir terör örgütüdür. Bir yandan insan haklarından bahsederken diğer yandan en vahşi cinayetleri işleyebilmektedir. Böyle bir karaktere sahip PKK'nın günümüzde geldiği noktayı anlamada tarihsel süreci analiz etmek oldukça önemlidir. Bu çerçevede, Diyarbakır olayları PKK terörü ile mücadelede hangi yöntemlerin etkili olacağı sorusunu aydınlatmada kilit rol oynamaktadır. 1984'ten günümüze yoğun terörden, gerilla aşamasına birçok farklı strateji benimseyen PKK, bu dönemde arzu ettiği kutuplaşma ve ayrımcılığı toplumda yaratamamıştır. Diyarbakır olayları artık son döneminde olan PKK tarafından toplumda ayrışma yaratmak için bir fırsat olarak değerlendirilmiş, ancak güvenlik güçleri başarılı kriz yönetimi, aşırı güç kullanmama ve kucaklayıcı güç stratejileri ile terör örgütünün hedeflediği ayrışmanın oluşmasını engellemişlerdir. Bu makalede, PKK'nın dönemler itibarıyla stratejileri incelenecek ve Diyarbakır olayları çerçevesinde yumuşak güç kullanımının önemine değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: PKK, Diyarbakır Olayları, Kriz Yönetimi, Kucaklayıcı Güç, Yumuşak Güç

GİRİŞ

Terörle mücadelenin birçok boyutundan bahsetmek olasıdır. Mücadelenin çatısı, en temelde iki sütun üzerine oturmaktadır. Bunlardan birincisi teröristle mücadele, diğeri ise terörizmle mücadeledir. Bu iki sütundan oluşan mücadele stratejisinin arka planını anlamak ve mücadeleyi akılcı bir şekilde gerçekleştirme ve sürdürmenin temel koşulu, terör ve terörizmin neler ifade ettiğinin anlaşılmasında yatmaktadır. Bu kavramlar doğru şekilde analiz edildiğinde, teröristlerin hangi stratejileri neden uyguladıkları, istihbarat örgütleriyle neden ve nasıl bir ortaklık kurdukları, neyi nasıl ve neden yaptıklarını anlama başarısı yakalanmış olacaktır.

Teröristleri doğru analiz edebildiğimiz derecede terörle mücadele stratejileri de buna paralel olarak doğru yönde gelişme şansı yakalayacaktır. Her şeyden öte, sloganların yerine istatistikler ve kavramsal analizlere dayalı bilimsel düşünce temelli çalışmaların ortaya çıkması, ucuz komplolar yerine teorik ve bilimsel metodlara dayalı analizlerin yapılması, terörle mücadele koordinatlarını daha anlaşılır ve güçlü kılacaktır. Bu makalede de PKK terör örgütünün bilimsel profilinin çıkartılması amaçlanmıştır.

* Bu çalışmanın hazırlanmasında katkılarını esirgemeyen Emre Özkan ve Fatih Beren'e içten teşekkürlerimi sunarım.

¹ Doç. Dr. İhsan Bal, USAK, Uluslararası Güvenlik, Terörizm ve Etnik Çatışmalar Merkezi Başkanı

Bu temel amaçtan hareketle bu makalede, PKK Terör Örgütünün taktikleri, stratejisi ve kısa tarihsel öyküsü, geleceği, PKK'nın örgütteki dağılmayı önleme çabaları, Demokratik Toplum Hareketi-PKK ilişkileri, 28 Mart 2006 Diyarbakır olayları, PKK'nın geçirdiği tarihsel süreç ve yeni stratejileri çerçevesinde analiz edilecektir.

PKK Terör Örgütü: Taktikleri, Stratejisi ve Geleceği?

PKK (Partiya Karkeren Kürdistan-Kürdistan İşçi Partisi) Kongra-Gel terör örgütü, Türkiye'de en çok konuşulan ancak en az anlaşılabilen ve bir çerçeve içerisinde sunulabilen örgütlerdendir. Örgüt bir yandan Marksist, diğer taraftan etnik ayrımcı ve aynı zamanda ise dini temaları kullanmaktadır². Hem devletin bölgeye yatırım yapmamasından şikâyet etmektedir, hem de bu yatırımları engellemek için bombalar atmaktadır. PKK ile ilgili çelişkiler bunlarla sınırlı değil elbette, örgüt bir taraftan insan hakları ve onurundan bahsetmektedir diğer taraftan ise en vahşi cinayetleri işlemektedir. Bu çelişkileri kuşkusuz çok daha fazla sıralamak olasıdır. Ancak, tüm bunlara rağmen örgütün bir taraftar ve sempatican kitlesi vardır ve örgüt Türkiye Cumhuriyeti'nin son yirmi yılında devletin ve halkın maddi ve manevi enerjisini harcamayı başarmıştır.³

PKK'nın yarattığı terör ortamı ve uyguladığı stratejiler her defasında değişiklikler göstermiş ve son olarak Diyarbakır olaylarında Filistin halkının direnişi ile özdeşleşen intifada stratejisini uygulamaya çalışmıştır. Bu stratejinin Filistinlilere özgü tarihsel süreç, beşeri unsurlar ve meşruiyet dayanaklarının, Türkiye'nin Kürt kökenli vatandaşları bakımından oluşmadığını öncelikle ifade etmekte yarar var. Tüm bunlara rağmen; (intifadanın tarihi, beşeri, kültürel ve hukuki meşruiyet zemini olmamasına rağmen) Türkiye'de uygulanan yanlış güvenlik politikaları, geçici de olsa bir intifada için malzeme olarak Diyarbakır'da kullanılmaya çalışılmıştır. PKK terör örgütü kendi militanlarının cenazesini araç haline getirmek, çocukları ve kadınları ölümcül ateşe atmak marifetiyle Diyarbakır'da bunu yapmak istemiştir. Bu çalışma PKK terörünün stratejilerini genel olarak irdelemenin yanında Diyarbakır olaylarını daha detayla mercek altına almayı amaçlamaktadır.

PKK terör örgütü eylemlerine başladığı 1984 yılından beri birbirinden farklı stratejiler uygulayan bir örgüttür. Bu stratejiler genel olarak dört başlık altında toplanabilir: 1984-89 arası "yoğun terör", 1989-95 arası gerilla aşamasına geçme çabası, 1995-1999 arası büyük kentleri de kapsayacak şekilde tekrar yoğun terör, 1999-2005 arası ise farklı kombinasyonları eş zamanlı içeren, "terör, pasif itaatsizlik ve siyasallaşma" sürecidir⁴. Gerçi şunu belirtmekte yarar var; bu stratejilerin hiçbiri PKK terör örgütü patentini taşımamaktadır, hepsi ithal kopya edilmiş stratejilerdir. PKK terör örgütünün bu stratejileri nasıl uyguladığına sırayla bakalım.

PKK'nın Birinci Dönemi

PKK terör örgütü 1984 yılından itibaren Kürt kökenli vatandaşlarımıza yoğun bir terör uygulamıştır.⁵ Bu süreçte bölge halkı hedef alınmış ve gerçekleştirilen eylemlerde bazen ailelerin tüm mensupları öldürülmüştür. Seksenli yıllarda şu sorunun sıklıkla sorulduğunu hatırlarız. Nasıl, bir örgüt adına savaştığını iddia ettiği insanları topluca

² Nihat Ali Özcan, *PKK: Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*, (Ankara: ASAM Yayınları, 1999), ss:22-54.

³ İhsan Bal ve Sedat Laçiner, 'Ethnic terrorism in Turkey and the Case of the PKK: Roots, Structure, Survival, and Ideology', *Frank Cass Journal*, Paper 9, 2004, ss. 1-71.

⁴ İhsan Bal, *Alacakaranlıkta Terörle Mücadele ve Komplote Teorileri*, Ankara, USAK Yayınları, 2006, ss:179.

⁵ Bal, *a.g.e.*, s.209.

katledebilir? Cevabı oldukça açıktır. PKK argümanına göre, Kürtlere haklarını hatırlatmak, onları mobilize etmek ve ikna etmek başka türlü olanaksızdır. Dolayısıyla, terörün korkutucu gücünden ve sindirme etkisinden yararlanılacaktır. Bu yaklaşımı Öcalan, o yıllarda yalın bir şekilde ifade etmiştir; "Kürtler zorun gücünden anlar, onlarla fikri tartışmalarla bir sonuca ulaşmak olanaksızdır". Terör keşfedildiği günden beri bir yönüyle bu çıkarımla yola çıkmıştır. Terör örgütleri önce büyük bir ürperti yaratmak, sosyal grupları yalnızlığa ve çaresizliğe itmek üzere hareket ederler.⁶ Terörün en keskin mesajı ise "sizi kimse kurtarmaz, bizden başkasını bir adres veya otorite olarak aklınızdan dahi geçirmeyin" ifadesidir.⁷ Teröristlerin eylemlerinde bu kadar vahşi olmasının ve görselliğe önem vermesinin nedeni budur. "En fazla acıyı biz veririz, en vahşi biziz, kural tanımıyoruz, hiçbir değere bağlı değiliz" teröristin eylemlerinde kullandığı temel propagandadır. Bu bakımdan terör eylemlerine "ölü üzerinden propaganda" denir. Evet, insanın en kıymetli hazinesi kendi varlığıdır ve bunun her an kaybedilme riski varsa en azından sessiz kalınması tercih sebebidir. PKK terör örgütü de bunu yapmaya çalışmıştır. PKK neden Kürtleri katletmiştir sorusunun yanıtı açıktır: çünkü eylem bölgesi olarak seçtiği alanda devlet güçleri ile yerel halk arasında bir duvar örmeğe istemiştir ve bu duvarın yoğun terör eylemleriyle örülmesi bir metot olarak benimsenmiştir. Önemli olan sonuca ulaşmaktır ve sonuca varmak için de her yol meşrudur. Zira, teröristin meşruiyet kaygısı yoktur. 1989 yılına gelindiğinde bölge halkı üzerinde gerçekten de bir tedirginlik oluşmuştur. Artık PKK, özellikle geceleri daha fazla korkulan bir güçtür.⁸ 1990'lı yıllara gelindiğinde ise devlet, PKK'nın vahşetinden halkını emin kılamamıştır.

PKK'nın İkinci Dönemi

PKK örgütünün ikinci stratejisi ise, terörün bir sonraki safhası olan gerilla aşamasına geçme çabasıdır. Gerilla aşaması, terör örgütlerinin özellikle etnik ayrımcı örgütlerin ulaşmak istedikleri önemli bir stratejik hedeftir. PKK açısından da durum böyledir. Korkuya hapsedilmiş Kürtlere şefkatli yaklaşım zamanı ve devlete meydan okuma vakti gelmiştir. Bu stratejinin temeli şaşkınlık ve panik halindeki halkı kurulacak farklı isimlerdeki derneklerle örgüte yönlendirme ve aynı zaman da devleti aşırı güç kullanmaya itmek marifetiyle güvenlik güçlerinin ne kadar vahşi ve adaletsiz olduğu propagandasını yapmaktır. Gerilla aşamasının olmazsa olmazları da vardır. Bunlar bir toprak parçasına sahip olduğunu veya en azından kendi kontrolünde bir toprağın olduğunu göstermek, kendine gönüllü destek veren geniş bir halk kitlesinin varlığını ispatlamak ve düşman güçler olarak tanımladığı devlet güçlerine karşı başarılı eylemler yapmaktır. PKK terör örgütü bu çerçevede hükümet güçlerine (asker, polis, öğretmen, doktor, hemşire, şantiye işçileri, ziraat mühendisleri v.b) karşı yoğun eylemler başlatmıştır.⁹ Ancak örgüt, devlet güçleri karşısında büyük zayıflıklar vermiş ve çatışmayı kaybetmiştir. Aynı dönemde örgütün uygulamaya koyduğu bağımsız bir arazi parçasına sahip olmak stratejisi ise Kuzey Irak'taki otoriteden yoksun bölgeyi kontrol altına almak çabası olmuştur.¹⁰ Burada belirli bir toprak hâkimiyeti kurmakla birlikte, adına savaştığını iddia ettiği Kürtler, yani halk yoktu. Bunun gerçekleştirilmesi için Türkiye'den 'devletin zulmünden şikayetçi

⁶ Ercan Çitlioğlu, *Gri Tehdit: Terörizm*, (Ankara: Ümit Yayıncılık, 2005), ss.82–98.

⁷ İhsan Bal, *Terörle Mücadele Stratejileri Doktora Ders Notları*, P.A.Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, 2006.

⁸ Andrew Mango, *Türkiye'nin Terörle Savaşı*, (İstanbul: Doğan Kitap, 2005), ss.62–64.

⁹ Hasan Cemal, *Kürtler*, (İstanbul: Doğan Kitap, 2003), ss.163–164.

¹⁰ Arslan Tekin, *Son İsyan*, I. Cilt, (Ankara: Elips Yayınları, 2004), ss.100–124.

Kürtlerin' bu bölgeye göçmesi gerekmektedir. Bu göç gönüllü olamadı ve zorunlu olarak aileler göçe zorlandı ve sonuç olarak yüz binlerce Kürt Türkiye'nin batısına (Adana, Antalya, İzmir, Bursa, İstanbul, İzmit, Ankara gibi illere) göç ederken, sadece birkaç bin Kürt Kuzey Irak'a göç ettirilebildi. Bu deneme de başarısız olmuştu. Geriye 1994 yerel seçimleri kalmıştı. Örgütün gücü ve halk desteği burada kanıtlanabilirdi. Seçim sandıklarına gidilecek, ancak, kasıtlı olarak geçerli oy kullanılacaktı. Bu seçimlerde bölgede kullanılan oyların, Türkiye ortalamasındaki hata payı çıkarıldığında, %3.5'de kalması, PKK terör örgütünde derin bir hayal kırıklığı yaratmıştır. Çatışma alanlarında yenilgiye uğrayan, Kuzey Irak'a göçü başaramayan ve yerel seçimlerde taban desteğini ispatlama noktasında büyük şok yaşayan PKK tekrar ilk dönemdeki gibi *ayrısız ve yoğun teröre* dönme kararı almıştır. Zira örgüt, Kürtlere karşı uyguladığı her türlü strateji sonucunda, başkaldırmayı ve kendine yeterli desteği vermeyi sağlayamamıştır.

PKK'nın Üçüncü Dönemi

Üçüncü dönem PKK açısından dağlardaki yenilgiyi kabul etmek anlamına da gelmektedir. 1995 yılında şekillenen bu dönem Öcalan'ın 1999 yılında Kenya'da gözaltına alınmasına kadar sürmüştür. Artık PKK terör örgütü Türkler üzerinden Kürt kimliği arayışı içersindedir. Bu stratejinin temeli, terör eylemlerinin Türkiye'nin batıdaki kentlerine taşınmasıdır. Batıdaki kentlerde gerçekleştirilecek olan yoğun terör eylemleri Türk milliyetçiliğini radikalleştirecektir. Dolayısıyla, Kürtler adına eylem yaptığı iddiasıyla olayları üstlenen PKK, Türk milliyetçiliğinin tepkisini Kürtler üzerine çekecektir. Kızgınlık, öfke ve nefret üzerine inşa edilecek ötekileştirme projesi Kürtleri yalnızlığa itecek ve ötekileştirilen Kürtler ise PKK yanında saf tutacaklardır. Böylece yüzyıllarca birlikte yaşamış, aynı potada erimiş ve ortak değerler etrafında yükselmiş olan Anadolu insanı, Kürtler ve Türkler olarak birbirlerinden ayrılmaya başlayacaklardır. PKK bu beklentiler içersinde İstanbul, İzmir, Adana, Ankara, Antalya gibi illerde eylemlerine başlamıştır. Türkiye'deki birliktelik yerine, ortak özelliklerin bir kenara atıldığı, küçük farklılıkların dahi dev aynasında öfke seliyle beslendiği bir dönem planlanmıştır. Ancak, bu süreç beklenen sonucu doğurmamıştır. Bunun gerçekleşmemesinin temel nedeni ise; yüzyıllardan beri aynı kaderi paylaşma, aynı potada erime gerçekliği, PKK'nın eylemlerinin Kürtler üzerinde istediği etkiyi doğurmaması, Kürtleri ötekileştirememesidir. PKK, batı kentlerindeki eylemleri için gerekli Kürt (daha önceden bu bölgelere yerleşmiş olanlar) desteğini bulamamıştır, polis istihbaratı ve buna bağlı gerçekleşen operasyonlar örgütün planlı eylemlerinin önemli bir kısmını başlamadan önlemiştir.¹¹ Tüm aylık hamlelerine rağmen, Anadolu'da PKK'nın istediği ölçütte bir kutuplaşma ve ayrımcılık yaşanmamıştır.¹² Bu süreci sona erdiren önemli gelişmeler ise, yukarıdakilere ilave olarak, Örgüt'ün ikinci kişisi Şemdin Sakık'ın yakalanması ve PKK lideri Abdullah Öcalan'ın 1999 yılında Kenya'da Türk güvenlik güçlerince ele geçirilmesidir.¹³ Özellikle Öcalan'ın yakalanması PKK terör örgütü üzerinde önemli bir şok etkisi yaratmıştır. Bu şok süreci örgüt üzerinde karmaşalara yol açmış ve bir kısım örgüt militanları intihar eylemlerine teşebbüs etmişlerdir. Ancak bu eylemlerin önemli bir kısmı başarısız olmuştur.

---

¹¹ İDB, *Terör Örgütü* PKK/KONGRA GEL, Ankara, 2006, ss.6-15.

¹² Bal ve Laçiner, *a.g.e.*, ss.40-44.

¹³ İDB, *a.g.e.*, ss.5-12.

PKK'nın Dördüncü Dönemi

PKK terör örgütünün dördüncü aşaması ise, birbiriyle çelişen stratejilerin uygulanmaya çalışıldığı dönemdir. Bu, günümüzde PKK ne yapmaya çalışıyor sorusunu da sıklıkla akla getiren karmaşıklığın doğmasına yol açmıştır. Son döneme sarkan karmaşıklığın temeli, PKK lideri Öcalan'ın Türk devlet görevlilerinin eline geçtiği andan itibaren; "devletime hizmet etmeye hazırım, halkların kardeşliği, akan kanın durdurulmasında üzerime düşeni yapmaya hazırım" ve "demokratik cumhuriyet" gibi ifadelerle, hem Türkiye Cumhuriyeti'ne hem de terör örgütüne yönelik mesajlarıyla ortaya çıkmasıdır. Örgüt, militanlarına Kuzey Irak'a çıkmaları için emir vermenin yanında eylemsizlik kararı almıştır. Bu örgütün inisiyatifinden ziyade, tüm şartların örgütün aleyhine gelişmesinin zorunlu bir sonucu olmuştur. Eylemsizlik sürecini uzun kılan bir başka gelişme ise, ABD'ye karşı gerçekleştirilen 11 Eylül terör eylemleridir. 11 Eylül saldırılarında sonra küresel güç ABD, teröristlere karşı topyekün bir mücadele ilan etmiştir.¹⁴ Uluslararası alanda gerçekleşen bu hava, teröre müracaat edenlere sıfır tolerans olarak ortaya çıkmış ve PKK terör örgütü bu rüzgârı üzerine çekmekten çekinmiştir.

PKK Terör Örgütünü 2004 Yılından İtibaren Yeniden Eylem Sürecine Yönlendiren Unsurlar

PKK'yı eylem sürecine getiren gelişmeleri; Türkiye'nin Avrupa Birliği (AB) süreci, Örgütün iç sorunları, Irak savaşı ve ABD'nin teröre bakışı olarak sıralayabiliriz. PKK, Öcalan'ın tutuklanması sonrasında Kuzey Irak'ta konuşlanmış ve Türkiye'deki gelişmeleri takibe koymuştur. 1999 sonrası, Örgütün içerisindeki şaşkınlık intihar eylemlerinin denemesi olarak ortaya çıkmıştır. Ancak, bitmişlik psikolojisinin ürünü olan bu eylemler fazla sürme şansı bulamamıştır.¹⁵ Bu eylemler düşünülmüş bir stratejiden ziyade şok ve şaşkınlığın bir kısım militanları bu yöne itmesi şeklinde cereyan etmiştir. Silahlı eylem yapma döneminin önemli ölçüde bittiğini anlayan örgüt siyasallaşma çalışmalarına ağırlık vermiştir. Bu çerçevede çeşitli adlarda sivil toplum örgütlerini arttıran örgüt, Belediye başkanlığı seçimleri ve kurdurduğu partiler aracılığıyla Türkiye'deki genel seçimleri, gücünün önemli ölçüde ispatlanabileceği olimpiyatlar olarak görülmüştür. Halkın Emek Partisi (HEP), Demokrasi Partisi (DEP), Demokratik Toplum Partisi (DTP), Demokratik Halk Partisi (DEHAP) ve Halkın Demokrasi Partisi (HADEP) gibi PKK ekseninde siyaset yapan partilerin önemli siyasal argümanları, bölgedeki insanların ekonomik, sosyal sorunlarını çözmeye yönelik olmuştur.¹⁶ Tam tersine bu sorunların varlığını yapıcı çözüm önerileri üretmek yerine PKK örgütünün bölücü söylemlerini gündemde tutmak ve ayrılıkçı söylemleri öne çıkarmak suretiyle acı, gözyaşı, düşmanlık, etnik milliyetçilik, tahrik ve kışkırtma üzerinden negatif duygusal politik argümanlar ileri sürmüşlerdir. Gerçi bu yaklaşım tarzı Kürtlerin sorunlarını çözmemiş olsa da bir kısım insanların duygularını okşamıştır. 11 Eylül saldırıları PKK'nın eylemsizliğini daha da pekiştirmiştir. Süper güç ABD'nin teröristlere yönelik kızgın açıklamaları yeni dünya düzeninde terörle sonuca gitmeye çalışanlara veya heveslilerine ağır bir darbe indirmiştir. Artık PKK'nın en büyük ümidi, siyasal alanda kazanımlar elde etmektir. Ancak, yıllarca terörle uğraşmış ve düşmanlığın, gerilimin arttırılması üzerine stratejiler geliştirmiş olan örgütün demokratik yaşamda başarılı olması da oldukça zordu. Gerçi Türkiye'nin politika yapıcıları da PKK'nın siyasallaşması konusunda çok endişe etmekteydiler. Onların

¹⁴ Deniz Ülke Arıboğan, *Tarihin Sonundan Barışın Sonuna: Terörizmi Anlamak ve Anlamlandırmak*, İstanbul, Timaş Yayınları, 2003, s.184-199.

¹⁵ Ümit Özdağ, *Türkiye Kuzey Irak ve PKK: Bir Gayri Nizami Savaşın Anatomisi*, Ankara, ASAM, 1999, s.228-229.

¹⁶ Nafiz Yüksel, *Bahçeşehir Üniversitesi Terör Çalıştayı*, 2006.

da bakışı, silahlı mücadeleyi kazandı; ancak, beyin gücüne dayalı mücadeleyi kazanmamız daha zor olacak şekildeydi. Her iki taraf açısından da korkulan olmadı 2003 yılına gelindiğinde; 1 Mart tezkeresinin TBMM’de kabul edilmemesi sonucunda oluşan Türk-ABD ilişkilerindeki gerilim, PKK açısından yeni bir canlanmanın işaretlerini vermeye başladı. Irak savaşı ABD’den farklı yaklaşan Türkiye, bir bakıma bölgedeki rolünü de sınırlamak zorunda kaldı. ABD Irak işgalinde Şiileri ve Kürtleri müttefik ilan etti. Bu gelişmelere bağlı olarak Kuzey Irak’ta konuşlanmış olan PKK terör örgütü ABD’nin Irak’taki operasyonlarına doğrudan hedef olmadı. PKK, Irak savaşının konuşulduğu süreçte kendine yönelik risklerin kaygısını yaşarken, savaşta Türkiye’nin ABD tarafında doğrudan yer almaması sonucunda önemli bir nefes almıştır. ABD’nin terörle mücadeleden anladığı ile Türkiye’nin anladığı arasında önemli farklar oluşmaya başlamıştır. Bir bakıma Türkiye ABD’nin ilan ettiği terörle mücadele projesinde aktif yer alırken, ABD sadece kendi teröristlerinin peşinden koşmayı strateji olarak benimsemiştir. Bu durum PKK’yı ABD’nin hedefi dışında tutmuştur. PKK’nın önemli terörist liderlerinden Murat Karayılan açık bir şekilde ABD’nin kendi menfaatleri çerçevesinde PKK’ya karşı operasyon yapamayacağını, çünkü Irak’taki müttefikleri karşısına almak istemeyeceğini söylemiştir. ABD’nin bölgede kendini doğrudan hedef almayacağını anlayan PKK, önemli ölçüde rahatlamıştır. Bu örgütün kendini yeniden toparlaması açısından ateşleyici olmuştur.

PKK’nın Örgütteki Dağılmayı Önleme Çabaları

PKK’nın Türkiye’de eylemlere başlamasının bir diğer nedeni ise örgütteki dağılmanın önlenmesi çabasıdır. Örgüt, Öcalan’ın İmralı’da vereceği işaretleri beklemenin yanında, kendi iç sorunlarını aktif olarak örgütün başında bulunanlarca yürütülmesini de ön plana çıkarmıştır. Zübeyir Aydar, Murat Kayıran gibi örgüt liderleri PKK’nın eylemlere başlamasının gerekli olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bunun içe dönük iki nedeni vardır; birincisi yaşamını militan olarak geçirenlerin uzun eylemsizlik döneminde kokuşmaya başlaması, ikincisi ise örgütün hedeflerin gerçekleştirmek için başka araçları kullanma yeteneğinin sınırlı olmasıdır. Bu düşünce terör örgütünün söylemlerinde inandırıcı olmasa da elindeki araçlara göre politik hedeflerine ulaşma çabasıdır. Bu çerçevede, Örgüt doğrudan güvenlik güçlerine yönelik saldırılar gerçekleştirme yeteneğinden yoksun olduğunu da açığa çıkaracak şekilde, siviller, turistik bölgelere ve ulaşım araçlarına yönelik uzaktan kumandalı bombalı eylemlere başlamıştır.

Demokratik Toplum Hareketi – Öcalan Bağlantısı

İmralı’daki Öcalan ise bu eylemleri desteklemekle birlikte kendi yaşamını garantiye alacak asıl gelişmenin siyasal alandaki çalışmalara bağlı olduğunu farkındadır. Bu doğrultuda Demokratik Toplum Hareketi (DTH)’nin kendi inisiyatifinde kurulmasına özel önem vermiştir. DTH, Kürt siyasal hareketinin tek adresi ve Kürtlerin yegane temsilcisi olduğu tezini işleyen bir projedir. Bunun en önemli delillerinden olan Hikmet Fidan’ın -Kürt siyasal yaşamında önemli bir isim- PKK tarafından öldürülmesi ve diğer alternatif girişimlerde bulunanların da - Abdülmelik Firat, İbrahim Güçlü, Kemal Burkay, Ümit Firat gibi yüzlerce kişi gibi- tehdit edilmesi veya öldürülecekler listesine alınmasıdır.

DTH Kürtlerin temsilcisi olduğunu siyasal projeleriyle değil, alternatiflerini yok ederek ortaya koymaya çalışmaktadır. PKK’nın 2004’ten sonraki gelişimi karmaşık olmakla birlikte iki temel strateji üzerine oturmaktadır. Bunlardan birincisi Örgüt açısından riski az silahlı eylemler, bir diğeri ise siyasallaşma sürecini canlı tutmaktır. Bu iki

sürecin de eş zamanlı ilerlediğini görmekteyiz. PKK bir elinde bomba diğer elinde ise siyasetle kamuoyuna mesajlar vermeye çalışmaktadır. Siyasallaşma çabaları daha çok Türkiye'nin AB sürecine yönelik mesajlar içerdiği açıktır. Ancak, örgütün İmralı güdümünde, aynı zamanda silahlı eylemleri içeren vizyonu bu günlerde sadece Öcalan'ın koşullarının iyileştirilmesi ve uzun dönemde ise serbest bırakılmasına yöneliktir.

Kürt halkını temsil ettiği iddiasıyla yola çıkan bir hareketin Kürt halkını Öcalan'a indirgemesi yakın gelecekte farklı alternatiflerin ortaya çıkmasının en önemli nedenini oluşturmaktadır. Zira, Kürt sorunu ile Öcalan ve terör sorunu aynı şeyler değildir dolayısıyla, çözüm arayışları da farklı zeminlerde olacaktır. PKK'nın yeni dönemde karışık sinyaller vermesi, örgütün bir hiyerarşiye sahip olmadığına da bir göstergesidir. Bir kısım bombalama eylemlerini örgütün doğrudan üstlenmemesi veya bazı örgüt üyelerinin eylemleri üstlenmesine karşı, üst düzey militanların bu eylemleri (özellikle Kuşadası, Bodrum bombalı eylemleri ve Mersindeki bayrak eylemi) reddetmesi, karşımızda tek bir PKK'nın olmadığını göstermektedir.¹⁷

Tek bir Kürt siyasalı (DTH) ve tek bir PKK yoksa durum iyi demektir. PKK'nın tüm diğer alternatifleri yok edip siyasal alanı sadece DTH'ye bırakma girişimi, korkutma ve yıldırma politikasını zorunlu olarak gündemde tutmaktadır. Bu çerçevede gerçekleştirilen eylemler bizzat Kürtlere yönelik eylemlerdir. PKK'nın kendi içerisindeki farklı sesler de terör örgütünün hangi stratejide devamlılık sağlayacağını zamanla ortaya koyacaktır. Silahlı eylemlerin tekrardan canlı tutulması ve süreklilik kazanması oldukça zordur. Çünkü bu alanda örgüt önemli yenilgiler almıştır ve eski gücünden de uzaktır. Dolayısıyla, PKK'nın yeni dönem stratejisi terör şantajını kullanmakla birlikte, yasal uzantılarıyla kamuoyunu yönlendirme ve pasif direniş eylemleriyle Öcalan'ı kurtarma çabası içerisinde olacaktır.

PKK'nın yeni dönem stratejisinde amaçlanan, Kürtlerin sorunlarının çözülmesi değildir. Diyarbakır Belediye Başkanı Osman Baydemir'in Avrupa Parlamentosu Başkanı Joseph Borrell'le görüşmesinde yaptığı açıklama dikkat çekicidir. Baydemir, bölgeler arasındaki gelişmişlik farkına dikkat çekerek, AB fonlarında ağırlığın Doğu ve Güneydoğu'ya verilmesini talep etmiştir.¹⁸ Ancak, bu talebin içtenliği de sorgulanmaya muhtaçtır. Son beş yıllık ekonomik göstergeler bu bölgede önemli kalkınma hamlelerinin olduğunu, yerli ve yabancı yatırımcıların bölgeye her geçen gün ilgisinin arttığını, turizmin yeniden canlandığını, yaşamın normale döndüğünü, Olağanüstü Hal Yasasının tüm illerde uzun yıllar sonra tamamen kalktığını göstermektedir. Hak ve özgürlüklerin oldukça genişlediği bir dönemde bombaların patlamaya başlaması ise eylemlerin temel hedefinin bölgedeki bu iyileşme ve gelişmeler olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu gelişmeler karşısında eylemleri gerçekleştiren örgütü kınama, dışlama ve yalnızlığa itme yerine örgütün başını destekleyen yürüyüşleri savunmak, ölen teröristlerin cenazelerinde yer almak DEHAP'lı belediyelerin önceliğini teşkil etmektedir. Bombaların nasıl bir huzur getireceği (!) geçmiş deneyimlerden bellidir. Belediyelerin eğer ki bir tarafta yer alması gerekiyorsa, bu yer şüphesiz hizmet vermekle mükellef oldukları halkın yanındır. Oysaki gelişmeler tam tersini göstermektedir.

AB sürecinde Türkiye'de yaşayan Kürt kökenlilerin kader bizzat DEHAP'lı belediyelerce sabote edilmektedir. PKK, ölü küllerinden canlandırılmaya çalışılmakta ve Öcalan'ın gölgesinde oluşturulan toz ve duman bulutları Bölge halkının geleceğini karartmaktadır. Baydemir

¹⁷ Bal, *a.g.e.*, ss.193.

¹⁸ Ferit Aslan, 'Baydemir'den Avrupa Parlamentosu'na 18 sayfalık rapor', *Milliyet Gazetesi – online*, 09 Eylül 2005.

Borrell'le görüşmesinde Gemlikteki olayların kaygı verici olduğunu ifade etmektedir; ancak, bu kaygının bizzat PKK'nın terörist bir kişiyi destekleme yürüyüşü olduğunu ve terör örgütünü destekleme yürüyüşünü AB yasaları çerçevesinde de çok ağır bir suç olduğu açıklamada yer almamaktadır.¹⁹ Türkiye'de bir çatışma ortamı yaratılması yönünde çabalar vardır ancak bu ortamı hazırlayan en önemli kaldıraç da PKK olduğu ve Öcalan lehine yapılan eylemler olduğu da unutulmamalıdır.

PKK Terör Örgütü ve Diyarbakır Olayları: Anlaşılmayan ve Görülemeyenler

Muş ve Bingöl ilinin kesiştiği Şenyayla bölgesinde 25 Mart 2006'da, güvenlik güçleri ile girdikleri çatışmada öldürülen on dört PKK'lı teröristten dördü Diyarbakır'da toprağa verilirken çıkan olaylarda, üç yurttaş yaşamını yitirdi, çok sayıda güvenlik personeli, vatandaş ve eylemci yaralandı. 28 Mart Salı günü Diyarbakır'da başlayan ve çevre illere yayılan şiddet olaylarını Danimarka'dan Kürtçü ve ayrılıkçı yayın yapan PKK'nın Roj TV'sinden yapılan çağrılarını tetiklediği anlaşılmaktadır.²⁰ Çıkan olaylar sonucunda çeşitli işyerleri tahrip edilmiş, meydana gelen olayların sonucunda, 2 Nisan 2006 İstanbul olayları da dikkate alındığında toplam 10 kişi ölmüş ve çoğunluğu güvenlik güçlerinden olmak üzere 250 kişi de yaralanmıştır.²¹ İçişleri Bakanı Aksu'nun açıklamasına göre, güvenlik güçleri sükunetle davranmak suretiyle daha büyük kayıpları önlemiş ve olayların genişlemesini de engellemiştir. Olaylara karıştığı anlaşılan çok sayıda eylemci de gözaltına alınmış ve mahkemeye sevk edilmiştir.²²

Yapılan ilk tahmini değerlendirmeler arasında, teröristlerin cenazelerinin kaldırılması sırasında başlayan olayların yol açtığı maddi kayıpların da elli bin Yeni Türk Lirasının üzerinde olduğu. 28 Mart 2006 günü meydana gelen olaylar sonucunda can kayıpları, özel ve kamusal mülkiyete verilen zararların yanında, henüz ölçülemeyen ancak en az bunlar kadar önemli sonuçları olan psikolojik kayıpları da hesaba katmak gerekir.

Güvenlik kavramı, bireyler açısından gerçek veriler yanında psikolojik yönü ağırlıklı veriler ışığında oluşur. Toplumsal olayların, siyasallaşmış şiddet olaylarının ve terör olaylarının bireyler üzerinde asimetrik bir etkisi vardır. Bu nedenle, terör olaylarının görsel boyutu en az gerçeğin kendisi kadar önemlidir. Dolayısıyla, vatandaşların güvenliğinin sağlanması için sadece onların can ve mal bütünlüklerinin sağlanması yeterli olmayıp, aynı zamanda bunların tehlike altında olmadığı hissini de verilmesi gerekmektedir. Günün sonunda, yurttaş açısından güvende olmanın öncelikli kuralı güvende olma hissidir. 'Güvende olma' hissini tersi ise 'güvenliğin risk altında' olduğu hissidir. Güven kaygısı, çoğu defa devletin kendisini koruyamayacağı psikolojisiyle doruk noktaya ulaşır. Terör örgütlerinin de en fazla dikkate aldığı, yurttaşların güvenlik duygularındaki kırılmalardır.

Diyarbakır ve Terörle Mücadelede Kriz Yönetimi

Kriz yönetimi, terörle mücadelede yaşamsal öneme sahiptir. Terörle mücadele çalışmalarının en az yarısını psikolojik çalışmalar oluşturmaktadır. Kriz yönetiminin önemli bir kısmı, birey

---

¹⁹ *Radikal Gazetesi*, 08 Eylül 2005.

²⁰ *Radikal Gazetesi*, 30 Mart 2006.

²¹ İsmail Saymaz, *Radikal Gazetesi*, 8 Nisan 2006.

²² Ramazan Yavuz, *Hürriyet*, 28 Mart 2006.

ve toplum psikolojisi üzerine inşa edilmek zorundadır. Arkasında organize ve bilinçli bir başkaldırı provası olan Diyarbakır olayları ve sonrasındaki gelişmeler, kriz yönetiminin birkaç temel üzerine inşa edilmesini gerektirmektedir. Bunlar; olaylara istihbarat analizleriyle taktiksel olarak önceden hazırlıklı olmak, psikolojik direnç göstermek ve fiziksel donanımlı olmak ve son olarak, görev paylaşımı ve iletişim kanallarında nelerin, nasıl yapılacağı konularında hazır olmaktır.

Diyarbakır olaylarında 'güvenlik krizi yönetimi' istenen düzeyde değilse bile, yapılan eksiklikler değerlendirildiğinde, geleceğe yönelik başarılı planların yapılmasında yol gösterici olabilir.²³ En azından güvenlik güçleri, bir kısım eksiklikleri aşırı güç kullanarak kapatmaya çalışmamışlardır. Medya da göreceli olarak daha iyi bir sınav vermiştir. Yaşanan aksaklıkların nedeni ise; olaylar esnasında alınan önlemlerin yurttaşlara tam olarak aktarılamamasından kaynaklanmıştır. Yurttaşların bilgilendirilmesi; gerektiği ölçüde, doğru zamanda ve doğru biçimde yapılamamıştır. Dolayısıyla, devletin zafiyet içersinde olduğu düşüncesini oluşturan görüntüler ön plana çıkmıştır.

Terörle mücadelede, yurttaşların her şeye rağmen, güvenliğinin sağlandığı psikolojinin oluşturulması önemlidir. Bunun sağlanabilmesi için de kamu kurumlarının ve sivil toplumun işbirliği içerisinde hareket etmesi zorunludur. Olaylar anında sinerji oluşturacak, yıkılan moralleri düzelterek bir ortaklığın kurulması ve zedelenen bağların hemen onarılması için gerilimin aşağıya çekilmesi gerekmektedir. Gerilimin düşürülmesi, kriz yönetiminin başarı işaretlerindedir. Bu anlamda da devlet güçlerinin 'aşırı güç' kullanmaması önemli bir adım olmuştur.²⁴ Devlet güçlerinin 'düşük profil' göstermesi, Diyarbakır olaylarında terör örgütünün krizi tırmandırmak suretiyle inisiyatifi bir süreliğine de olsa elinde bulundurmasına yol açmıştır. Bu durum, başarılı bir medya yönetimiyle aşılabirdi. Burada en önemli sorun, olayların yorumlanması ve geniş kitlelerin yanlış yorum bombardımanına maruz bırakılmasıdır.

Diyarbakır olaylarında, Diyarbakırspor ile Fenerbahçe arasındaki futbol maçının Malatya'ya alınması önemli bir 'kriz yönetimi' hatasıdır.²⁵ Bu karar, vatandaşa verdiği mesajlar bakımından oldukça yanlış çağrışımlar listesi oluşturmaktadır. Bir ülkede korunması çok iyi olan bir futbol takımı, daha önceden seyircisiz oynanmasına kara verilmiş olan bir spor müsabakasını güvenlik gerekçesiyle oynayamıyorsa, bu kentte sürekli teröristlerle burun buruna yaşamak durumunda olan iş adamı, her gün yaşamını farklı rollerle sürdürmek zorunda olan yurttaşlar, kendilerinin korunacağını nasıl düşünebilir.

Bu uygulama sadece iç kamuoyuna yanlış mesajlar verilmesiyle kalmamış, aynı zamanda Türkiye'nin güvensiz bir ülke olduğu mesajı yurtdışına da verilmiştir. Geçici bir süreyle sınırlı sayıda insan, terörün doğrudan hedefi değildir. Sınırlı sayıda sporcunun güvenliğini sağlayamadığı mesajını veren kamunun, kendi vatandaşının zaman ve mekâna bakılmaksızın güvenliğini nasıl sağlayacağını yeniden anlatmak ve toplumda 'güvende olma' duygusunu yeniden inşa etmek zorundadır.

PKK tüm olumsuzlukları ön plana çıkarmak suretiyle gerilimi tırmandırmak istemiştir.²⁶ Bu da terör örgütünden beklenen bir yöntemdir. Terör örgütünün sonuca yönelik yöntemleri; faklılıkları ön plana çıkarmak, toplumu tahrik etmek, kamu otoritesini za-

²³ Altan Öymen, 'Diyarbakır Röpörtajları-2', *Radikal Gazetesi*, 17 Nisan 2006.

²⁴ Can Dündar, *Milliyet Gazetesi*, 2 Nisan 2006.

²⁵ Atilla Türker, *Hürriyet Gazetesi*, 29 Mart 2006.

²⁶ M.Ali Kışlalı, 'Bu Farklı Bir Çatışma', *Radikal Gazetesi*, 8 Nisan 2006.

fiyete uğratmak, hiçbir etik, yasal ve insani kuralla kendini sınırlı saymamaktır. Terör örgütünün ortaya koyduğu yapıcı bir projenin olmaması şaşırtıcı değildir. Dolayısıyla, örgütün çizgisine yakın hareket eden siyasal süreçteki taraftarları da çözüm üretmek yerine, kendilerini örgütün saldırılarını savunmak ve devletin eksiklerini sıralamakla sınırlanmışlardır. Diyarbakır'daki olayların şiddet ve gerilim ortamında geçmesi ve bunun üzerine inşa edilen söylemler, gelecek kızgınlıkların ve kavgaların alt zeminini oluşturmaktadır.

Devletin, genelde terörle mücadele, özelde ise Diyarbakır ve sonrasında meydana gelen olaylarla mücadelesindeki yaklaşımı, gelecekte karşılaşılabilecek olayların da alt yapısını oluşturacaktır. 'Terörle mücadele' sadece olayların yaşandığı zamana özgü değildir. Tam tersine, günümüz stratejileri ve mücadele anlayışı, gelecek nesilleri de ipotek altına almaktadır. Şiddet sarmalının döllenme dönemleri dikkate alındığında, bugün geçici başarı olarak görülebilecek uygulamaların gelecekte çok daha büyük bedelleri olduğu, daha önceki süreçlerde yaşanan yüzlerce örnekle ortaya çıkmıştır. Metin Göktepe, Diyarbakır Cezaevi ve Ziverbey Köşkü sorgulamaları, geleceğe bıraktığı olumsuz miraslar bakımından terörle mücadelede olumsuz sonuçlar doğurmuştur.

Devlet kurumlarını terörle mücadelede bekleyen en büyük tehlike, teröristlerin yöntemlerinin kamu görevlileri tarafından aynalanması ve kamu görevlilerinin hukuk dışına çıkarak yetkilerini kötüye kullanmasıdır. Hiçbir hukuk devleti vahşette teröristlerle yarışamaz. Örneğin, ABD'nin Guantanamo ve Ebu Gureyb hapishanesi örneklerindeki gibi aşırı güce başvurusu ve birtakım işkence olaylarına karışması Irak'taki terör olaylarını tırmandırmıştır.²⁷ Zira, uluslararası terörle mücadele maksadıyla Irak'a müdahalede bulunan ABD'nin aşırı güç kullanımı bu mücadelesini çıkmaza sokmuştur. Ancak, Diyarbakır olaylarında güvenlik güçlerinin kontrollü güç kullanımı bu olayların yatıştırılmasında oldukça etkili olmuş, Türkiye terörle mücadelede izlediği bu strateji ile örnek rol oynamıştır.

Devletin gücü kendi ürettiği değerler siteminden kaynaklanır. Dolayısıyla değerlerin, insan canının, malının, fikrinin garanti altına alındığı, özgürlüklerin korunduğu bir ortamda, hukukun üstünlüğü ilkelerinden hareketle terör mücadelesinin yönetilmesi devletin temel iç güvenlik konsepti ve stratejisi olmalıdır. Diyarbakır'da bilinçli bir şekilde karşılarına çocukların konulduğunu fark eden güvenlik görevlileri müdahalede geri durmuştur.²⁸ Doğru olan da budur. Ancak, istihbaratıyla, olayları yönlendirenleri önceden takip eden ve teröristlerin provakatif elamanlarından önceden bilgi sahibi olması gereken güvenlik güçleri, olaylara hazırlıklı olmadığı izlenimi vermiştir. Cenazelerin Diyarbakır'a geleceği önceden belli olmasına rağmen, bunun karşısında öncelikli bir strateji geliştiremediği ve bir yönüyle olayların, yetkililer açısından sürpriz olduğu anlaşılmaktadır.

Devlet kurumları, kriz anlarında gündemi belirlemek zorundadır. Gündemin belirlenmesinin üç temel kuralı ise, olaylara profesyonel anlamda hazırlıklı olmak, olaylar karşısında hangi değerler sisteminden hareket edileceğinin belirlenmesi (Otokrasi, demokrasi, meşruiyet gibi) ve kriz yönetiminin halka sağlıklı bir şekilde ulaştırılmasıdır. Terörün gerilim, ayrılık ve düşmanlık stratejisine karşı, devletin barışık, kucaklayıcı, uzlaşıcı stratejisi ön plana çıkmalıdır. Bunun için de, 'yaşatma' ve 'gerilimi düşür-

²⁷ Emre Özkan ve Ö.Faruk Kotan, 'Ebu Gureyb Hapishanesi: Terörle Mücadelede Yanlış Strateji', *Terörizm: Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler*, İhsan Bal (der.), Ankara, USAK Yayınları, 2006, ss.54-74.

²⁸ Murat Yetkin, 'Konusma sırası taşlanan esnafta', *Radikal Gazetesi*, 12 Nisan 2006.

me' vazgeçilmezdir. Bu konuda Diyarbakır olayları ve sonrasında, güvenlik birimlerinin hassas davrandığı söylenebilir. Ancak, halka güven verme noktasında eksiklik, kısa süreli de olsa görülmüştür.

Devlet, kendi kurallarıyla hüküm etmeli ve güvenliği sağlamalıdır. Kuralların uygulanması, özellikle çatışmanın sığağında, heyecanın ve nefretin arttığı toplumsal olaylarda, panik ve galeyen hallerinde kolay değildir. Bu zorluğu aşmanın yolu da, bu tür olaylara önceden hem tatbikatlarla ve hem de psikolojik olarak hazır olmaktır. Hatırlanacağı üzere 7 Temmuz 2005 bombalamalarında önemli bir sınav veren İngiliz polisi, panik halinde, yanlışlıkla bir Brezilya'lıyı vurmıştır.²⁹ Bu olay Londra bombalamalarında polisin akılda kalan en önemli icraatı olmuştur ve diğer tüm olumlu önlemleri perdelemiştir.

Diyarbakır Olayları ve Medya

Medyanın olayları ele alma konusunda 15 Kasım 2003 İstanbul bombalı saldırılarına kıyasla önemli mesafe aldığı anlaşılmaktadır. Ancak toplumsal olaylarda, özellikle de terör bağlantılı infiale yol açan krizlerin başıyla sonuçlandırılmasında, medyanın hareket stratejisi çok doğru belirlenmelidir. Bu stratejinin temeli, toplumun doğru bilgilendirmesi; doğru bilgiye ulaşılacak kanalların medyaya açık tutulması, medyanın kendi denetimini yapmasıdır. Medyanın, denetimin nasıl yapılacağını ortaya koyması gerekmektedir. Terör ve bağlantılı toplumsal olaylarda medyanın, elde ettiği bilgilerin doğruluğundan emin olması gerekmektedir. Elde edilen bilgilerin, medyanın güvenlik uzmanlarınca incelendikten sonra topluma ulaştırılmasında son derece yarar vardır³⁰(Lofthouse, 7/7 London Bombings; ISRO. 2006). Türkiye'de uzun yıllardan beri, terörle mücadele ve güvenlik, önemli bir sorun ve haber değeri taşımaktadır. Buna rağmen medyanın güvenlik analizcileri yoktur. Bu da medyanın doğru bilgilendirme ve kriz anlarında doğru haber stratejileri oluşturma çabalarını olumsuz yönde engellemektedir.

Medya, vatandaşların kanaatlerinin oluşmasında ve toplumun güvenlik ihtiyacının karşılanmasında önemli bir yere sahiptir. Toplumun doğruları bilmesinde yarar vardır. Medya, özellikle Diyarbakır ölçeğindeki olayları mutlaka geniş kitlelerle paylaşmak zorundadır. Ancak, kameralara yansıyan görüntülerin titizlikle seçilmesi son derece önemlidir (Lofthouse, 7/7 London Bombings; ISRO.2006). Örneğin, olaylarda ölen insanların parçalanmış cesetleri yerine, aynı kişilerin sağlam fotoğraflarını vermek; doğru bilgilendirmeyi, doğru bir yöntemle yapmaktır. Aynı şekilde, olayların boyutu ile ilgili yorum, değerlendirme ve muhabir izlenimlerinin aktarma ölçütleri de önceden belirlenen kurallar ve bilgi donanımı çerçevesinde olmalıdır. Her görevin icrasının birincil kuralı ise yapılacak olan işin profesyonelliğinin iyi bilinmesi ve değerler sisteminin doğru tanımlanmasıdır.

Kamuoyunun bilgilendirilmesinde rol alan medya, olayların yansımalarını doğru yapabildiği ölçüde, gerilim, kavga, yok etme ve şiddet taraftarlarını yalnızlığa itme; barışçılık, kucaklama, hukuk ve yaşatma taraftarlarını ise güçlü olmaya sevk etmek yolunda önemli mesafeler alacaklardır.

²⁹ Sedat Laçiner, 'Terörle Mücadelede Yasal Önlemler: İngiltere Örneği', *Terörizm: Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler*, İhsan Bal (der.), Ankara, USAK Yayınları, 2006, ss.322.

³⁰ Lofthouse, 7/7 London Bombings, ISRO, 2006.

Terör olaylarına bağlı gelişen organize toplumsal olaylarda oldukça önemli hileler yer almaktadır. Bu toplantıları düzenleyen sınırlı sayıdaki profesyonel ajan militanların, arka planda son derece hazırlıklı ve antrenmanlı bir şekilde toplum ve onunun güvenliğinden sorumlu devleti karşı karşıya getirme girişiminde bulunmuşlardır³¹ (IDB, 2006). Diyarbakır olayları bunun son derece kurnazca örnekleriyle doludur. Çocukların en önde kamu görevlileriyle karşı karşıya getirilmesi, yaşlıların ve kadınların da bu listeye ilave edilmesi terörün son derece gayri ahlaki ancak kurnazca uyguladığı yöntemler zincirinden sadece biridir.³² Kamu hizmetlerini yetersizliği, bölgenin geri bırakılmışlığı gibi sloganları ağızından düşürmeyen örgütün ilk hedef listesi ise bu hizmet binalarının talan edilmesi ve iş çevrelerine gözdağı verilmesi şeklindedir. Örgütün bu ve benzeri çabaları sonuçta bölge insanını yalnızlığa mahkûm ederek kendi maniple alanına mahkûm etme çabasıdır.

Diyarbakır Olaylarının Dersleri

Diyarbakır olaylarına müdahalede bir kısım hatalar söz konusu olmakla birlikte, örgüt militanlarına geleceğe yönelik propaganda materyali verilmemesi konusunda başarılı olunduğu söylenebilir. Bu tür infiale yönelik, arka planı, terör örgütünün organize güçleri tarafından çalışılmış ve sahneye konulmuş olan, toplumsal olayların en tehlikeli taraflarından biri de geleceğe yönelik, döllene bırakıldığı "nefret tohumlarıdır". Bu tohumların yetişeceği başat ortam ise, örgütün provokasyonu sonucu aşırı güç kullanan, panik ortamında bilinç ve hesap dışı reaksiyonel hareket eden, devlet görevlilerinin yasadışı uygulamalarıdır. Bu açıdan PKK'nın Diyarbakır ve sonrasında geleceğe taşıyacağı fazla bir sermayesi olamayacaktır. Özellikle son dönemde her şeyin bölge halkının lehine geliştiği bir dönemde bu tür aşırılıkların, olay gününün heyecanı ile örgütsel bir başarı olarak gösterilme girişimi söz konusu olsa da uzun dönemde örgütün aleyhine olacağı muhakkaktır. Örgüt, bu olaylardaki başarısızlıklarını yeni cinayet serileriyle unutturmaya çalışacak veya başka kentlerde de saman alevi eylemlerini sürdürmeye çalışacaktır. Büyük bir olasılıkla çok ses getirici ve faturası devlete kesilebilecek hedefleri seçebilecektir.

Diyarbakır'daki müdahalenin tercihli bir yumuşak güç kullanma olduğu ve güvenlik güçlerini bu stratejisi sonucunda bölgede vatandaşların olaylardan sonra teröristlere eskisine oranla daha etkin tepki gösterdikleri ve birçok yerleşim yerinde kepenklerin açık tutulduğu gözlemlenmektedir. Bu stratejinin zafiyet olarak algılanması, yeterince bilinmemesinden ve topluma takdimde eksik bırakılmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla, güvenlik güçlerinin yeni yasal güçlere gereksinimi vardır çıkarımı doğru değildir. Zira, olay meydanındaki çocuklara ve kadınlara yönelik daha fazla güç kullanımını önerecek bir yasanın veya eskiye dönüşün devlete ve güvenlik güçlerine kazandıracağı yeni bir şey yoktur. Yeni olan strateji, Türkiye'de yumuşak gücün yeni kullanılmasıdır ve bu stratejinin doğru uygulanması, terörle mücadelede önemli başarıların elde edilmesinde son derece önemlidir. Bu başarının gerçekleşmesinin önemli koşullarından biri de, güvenlik kuvvetlerinin eşgüdüm ve koordinesini, gerçekleştirecekleri egzersizlerle artırmaları, olaylara mukavemet ve müdahale açısından hazır hale gelmeleridir.

Diyarbakır özelinde ve gerekse tüm uygulamalarda, kriz yönetiminin en önemli parçası, devletin mücadelesini kendi meşru değerleri üzerine inşa etmesi ve bu mücadele yönteminde ısrarcı ve sabırlı olmasıdır³³ (Lofthouse, 7/7 London Bombings; ISRO 2006). Devletin terörle mücadelede gündemi belirlemesi ve gündemin teröristler tarafından rehin

³¹ İstihbarat Daire Başkanlığı, 2006.

³² Ramazan Yavuz, *Milliyet Gazetesi*, 29 Mart 2006.

³³ Lofthouse, 7/7 London Bombings; ISRO 2006

alınmasını engellemesi öncül bir koşuldur. Bunun başarılması ise medyanın doğru ve zamanında bilgilendirilmesinden ve medyanın doğru yönetiminden geçmektedir. Bu amaç doğrultusunda medya ile yakın işbirliğinde çalışılması ve en doğru bilginin en hızlı bir şekilde sağlanması gereklidir.

Medyanın çeşitli kaynaklardan topladığı ham bilgileri doğru ve sağlıklı analiz edecek güvenlik analizcilerini istihdam etmesi, haberlerin teröristlerin istediği şekilde kamuoyuna verilmemesi ve gündemin terör karşıtları tarafından belirlenmesi, Diyarbakır'ın geriye bıraktığı kıymetli derslerdendir. Terör merkezli toplumsal olaylarda devletin gücünün, koruyuculuğunu ve kucaklayıcılığını gösterecek tüm kurumların olayla ilgili çalışmasının sağlanması bir diğer derstir.

Devletin kendi değerler sistemine bağlı kalarak, gündemi belirlemesi, gerilimi düşürmesi, toplumun ortak aklından ve sinerjisinden yararlanması, olayların önlenmesi ve krizin geleceğe yönelik bölücü ve yıkıcı propagandalarının önlenmesi bakımından önemlidir.

Devletin yumuşak güç uygulaması ilk etapta eksiklikleri ön planda olmakla birlikte eksiklikleri görme açısından son derece önemlidir. Türkiye sıklıkla kaba güç kullanımları ile gündeme gelen bir ülke olma durumundan yumuşak güç kullanımına yönelmiş bir ülke olarak anılmaya başlanmıştır. Toplumsal olaylar ile terör örgütlerinin arka planını yazdığı terör destekli toplumsal olaylara müdahale arasındaki farklı müdahale yöntemleri uygulanmak zorunluluğu vardır. Bu açıdan Paris- Diyarbakır karşılaştırması çok doğru bir örneklem değildir.³⁴ Türkiye'de 8 Mart, 15 Mart, 21 Mart tarihlerinde uygulanan yumuşak güç kullanımı başarılı olmuştur. Ancak 28 Mart Diyarbakır ve sonrasındaki örnek olaylar analiz edildiğinde bu yöntemin direnci, arka planı iyi çalışılmış, derin kapsamalı eylemler karşısında bazı zafiyetler içerdiği görülmüştür. Diyarbakır ve sonrası bu zafiyetlerin nasıl ortadan kaldırılacağı üzerine odaklanmalıdır.

Terörle mücadelede eğitim seferberliğini başlatılması ve bu amaç doğrultusunda Türkiye'nin terör birikimlerini **Araştırma Merkezlerinde** toplanması sağlanmalıdır. Böylece Türkiye'nin terörle mücadelede hafıza merkezi oluşturulmalıdır. Geçmiş deneyimler gelecek stratejilerini oluşturulmasında önemli bir laboratuvar olarak kullanılmalıdır. Terörle mücadelede gerekli olan güvenlik analizcilerini yetiştirilmesi ve medya dahil tüm gerek duyulan kurumların gereksinimlerini sağlanması zorunludur.

SONUÇ

Türkiye terörle mücadelede, terörün söylem alanının daraltılması üzerinde politikalar üretememiştir. Terörle mücadelenin genel karakteri teröristle mücadele şeklinde gerçekleşmiştir. Dolayısıyla terörün önlenmesinin bir güvenlik sorunu olduğu gerçeği terörle mücadelede hâkim doktrin olarak süregelmiştir. Bu bakış açısı ve stratejik yaklaşım, terörün siyasal söylem ve sloganları için eylemlerini gerçekleştirdiği ve eylemlerini bu amaç doğrultusunda bir iletişim için malzeme olarak kullandığı gerçeğini çoğu defa göz ardı etmiştir.

Etnik terörle mücadelede bir kısım güvenlik önlemlerinde göreceli başarılarla elde edilmekle birlikte, asıl amaç olan ülkenin birliğinin, ülkeyi oluşturan vatandaşların beyin ve

³⁴ (Can Dündar, Milliyet: 2 Nisan 2006)

kalplerinde kurmaya yönelik projelerin geliştirmemesi ihmal edilmiş veya görülememiştir. PKK terör örgütü siyasal alanda başarsızlığını terör stratejilerine dönerek kapatmaya çalışmıştır. Güvenlik güçleri de örgütün terör faaliyetlerini kontrol altına alma çabalarıyla sınırlı operasyonlar yürütmüşlerdir. Etnik terörün teröristlerine yönelik yürütölen operasyonların nispeten başarılı olduğu söylenebilir. Bu başarılarla özellikle örgütün alan hâkimiyetinin kınılması, büyük kentlerde silahlı eylem üstünlüğünün örgütten çoğu defa alınması ve PKK'nın gerilla aşamasına geçmesi girişimlerinin fiili olarak engellenmesi şeklinde sıralanabilir. Ancak alanda kazanılan bu başarıların çeşitli maliyetler getirdiği de inkâr edilemez bir gerçektir.

Etnik merkezli siyaset yapan PKK terör örgütünün geçen süreç içinde Kürtçü düşüncüyü geliştirdiği, ayrımcılığı arttırdığı ve Türkiye kürlerini devletlerini bağlılıkları konusunda eskiye oranla daha fazla şüpheye düşürdüğu söylenebilir. Zira 1984 yılından beri silah ve bombanın gölgesinde devam eden tartışmaların sağlıklı sonuçlara üretmesi beklenmemelidir. Kan ve gözyaşının olduğu ortamlarda kin ve öfkenin gelişmesi kaçınılmazdır. PKK Türkiye'nin enerjisini teröristle mücadeleye yönlendirmiştir, terör üzerinden sorunların tartışılmasına yola açmıştır ve terör üzerinden gündemin belirlenmesine neden olmuştur. PKK temeli tartışma ve gelişmeler ise çoğunlukla Türkiye'nin kayıp yılları olarak değerlendirilmelidir.

Türkiye gündeminin, terörle mücadelede hapsedildiği şiddet sarmalının dışına çıkarılması önem arz etmektedir. Bu açıdan yeni denemelerin ve yeni bakış açılarının geliştirilmesinde yara var. Bu bağlamda, Terörle mücadelede bütünleşmiş güç kullanımı veya kucaklayıcı yumuşak güç kullanımı, mücadelenin şiddet sarmalından çıkarılması açısından son derece önemlidir.

Diyarbakır'ın Sonuçları

Diyarbakır'ın okunmasındaki en önemli yanlış, kriz döneminin sonrasına bıraktığı mirastır. Böylesine krizlerde, toplumun her kesiminin ulusal çıkarları öne alarak durum değerlendirmesi yapması beklenir. Bu gerekli olan bir durumdur. Ancak tüm taraflar bu şekilde davranmamış ve hatta olayları, kendi fırsatçılıkları açısından bir kazanım olarak dahi görenler olmuştur.

Olaylara müdahalede yetersiz kalındığı savından hareketle, devleti güçlü kılmak için yeni yasal düzenlemeler arayışına girilmiştir. Ancak, Diyarbakır ve sonrasındaki olaylara müdahaleyi sınırlayan bir yasa yoktu. Teröristin pankartını taşımak, kamu mallarına zarar vermek, devlet güçlerine mukavemette bulunmak, terörü övmek, örgütün sembollerini taşımak zaten suç kapsamındadır. Güvenlik mensuplarının güç kullanımının sınırlamaları, taktiksel ve stratejik açıdan tercih edilmiş olmasına rağmen, yeni yasal düzenlemelerin bu tür olayları önlemede nasıl yararı olacağı henüz ortaya konulmamıştır.

Olaylar karşısında sorumlu tarafların, aynayı kendinden fazla karşı tarafın hatalarına tutmak suretiyle suçlular arayanlar da kendileri açısından herhangi bir kazanım sağlayamamışlardır. Mesleklerinin gereğini yerine getirmesi beklenen bir kısım yerel yöneticilerin, örgütün tahriklerini ve cinayetlerini meşrulaştırıcı ifadeler ortaya koymaları da Diyarbakır'ı tersine okuma noktasında, akıllarda kalanlar arasında ön sıraları oluşturmaktadır.

Tek sermayesi kan, gözyaşı ve ayrımcılık olan PKK, bu olaylarda çocukları kalkan olarak kullanmak suretiyle kamu vicdanında ve bölgede, gelecek imajı bakımından yanlışlarına bir yenisini daha eklemiştir. Devlet açısından ise yumuşak gücün ilk uygulamalarından Diyarbakır sahnesi gelecek açısından önemli mesajları içermektedir. Bu yöntem yan unsurlarıyla beslendiğinde Diyarbakır cezaevinde doğan PKK terör örgütü yine Diyarbakır'da tarihin sayfalarına gömülebilir. Diyarbakır'ın en önemli mesajı budur ve doğru okunmalıdır.

Türkiye'de etnik terörün 30 yıllık serüveninin en şedit örgütü PKK yol ayrımındadır, DEHAP'lı belediyeler yanlış hedefe doğru koşmuşlardır ve DTP'li belediyeler ve siyasetçiler de yanlış tarafa doğru koşmaktadırlar; Türkiye'nin Kürt kökenli vatandaşları ve Kürt elitleri önemli bir kavşaktadırlar. Bu dönemde verilecek kara çok karmaşık değildir. Bu karar; gözyaşı, yıkılmış köyler, bombaların ve silahların soluklaştırdığı simalarla, Öcalan ve PKK sloganları veya tam tersine son yıllarda gerçekleştirilen hamlelerin desteklenmesi ve arttırılması sonucu oluşacak daha gelişmiş, özgürleşmiş ve güvende olan bir bölgenin yaratılması projesidir. PKK ve PKK güdümünde hareket edenlerin geleceğe hükmetmesini engellemek, Türkiye'de herkesin görevi, ancak herkesten daha çok Türkiye'nin Kürt kökenli vatandaşlarının görevidir. Çünkü PKK, Türkiye'deki tüm yurttaşlardan çok daha fazla Kürt kökenli yurttaşların geleceğini karartmaktadır.